

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1996-1997

15 september 1997

DISCUSSIONOTA

voor een verdere staats hervorming

HOORZITTING

in verband met hoofdstuk III.4.4 – Wetenschaps- en technologiebeleid

VERSLAG

**namens de Commissie voor Staats hervorming en Algemene Zaken
uitgebracht door de heer Etienne Van Vaerenbergh**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Johan Sauwens.

Vaste leden : mevrouw Brigitte Grouwels, de heren Marc Olivier, Herman Suykerbuyk, John Taylor, mevrouw Mieke Van Hecke ;

de heren André Denys, Jaak Gabriels, Francis Vermeiren ;

de heren Gilbert Bossuyt, Freddy De Vilder, Robert Voorhamme ;

de heren Filip Dewinter, Joris Van Hauthem ;

de heer Johan Sauwens ;

de heer Jos Geysels.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Delcroix, Johan De Roo, mevrouw Mia De Schamphelaere, de heren Bart Vandendriessche, Johan Weyts ;

de heren Ward Beysen, Karel De Gucht, Dirk Van Mechelen ;

mevrouw Lydia Maximus, de heren Michiel Vandenbussche, Peter Vanvelthoven ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Vera Dua.

Zie :

253 (1995-1996)

– Nr. 1 : Discussienota

– Nrs. 2 tot 4 : Verslagen

INHOUD

	Blz.
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Freddy Colson, eerste opdrachthouder bij de administratie Wetenschap en Innovatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	p. 4
1. De huidige bevoegdheidsverdeling	p. 4
2. De federale begroting voor wetenschap en technologie	p. 5
3. De federale wetenschappelijke instellingen	p. 5
4. De federale administratie voor wetenschapsbeleid	p. 6
5. De samenwerking tussen gemeenschappen, gewesten en federale overheid	p. 7
II. Bespreking	p. 8
1. De bevoegdheidsverdeling : algemeen	p. 8
2. De federale wetenschappelijke instellingen	p. 14
3. De effecten van het wetenschapsbeleid en het meten daarvan	p. 15
4. De deelname aan internationale wetenschappelijke programma's	p. 17

DAMES EN HEREN,

In het kader van de bespreking van hoofdstuk III.4.4 (wetenschaps- en technologiebeleid) van de discussienota voor een verdere staatshervorming organiseerde de Commissie voor Staatshervorming en Algemene Zaken op 30 juni 1997 een hoorzitting met een vertegenwoordiging van de administratie Wetenschap en Innovatie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk-Technologisch Onderzoek in de Industrie (IWT), de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) en de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). Aan de administratie Wetenschap en Innovatie werd gevraagd om de commissie via een inleidende uiteenzetting wegwijs te maken in de complexe problematiek van het wetenschapsbeleid. Na deze uiteenzetting, waarover wordt gerapporteerd in hoofdstuk I, werden de delegaties van de genoemde instanties ondervraagd over de problematiek van de bevoegdheidsverdeling op het vlak van het wetenschaps- en technologiebeleid. Deze bespreking is weergegeven in hoofdstuk II.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER FREDDY COLSON, EERSTE OPDRACHTHOUDER BIJ DE ADMINISTRATIE WETENSCHAP EN INNOVATIE VAN HET MINISTERIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP¹

De heer Freddy Colson : Ik wil vijf punten behandelen. In een eerste punt wil ik ingaan op de bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten. Vervolgens zal ik een kort overzicht geven van de federa-

le wetenschaps- en technologiebegroting. Ik wil ook even de federale wetenschappelijke instellingen situeren. Nadien zal ik iets langer blijven stilstaan bij de federale administratieve structuur. Tenslotte zal ik het hebben over de samenwerkingsverbanden en -structuren die er bestaan tussen enerzijds de federale overheid en anderzijds de gemeenschappen en gewesten.

1. De huidige bevoegdheidsverdeling

De bevoegdheden voor wetenschap en technologie worden in dit land geregeld in artikel 6bis van de Bijzondere Wet voor de Hervorming van de Instellingen. In de eerste paragraaf wordt de primaire bevoegdheid inzake wetenschap en technologie aan de gemeenschappen en gewesten toegewezen. Minister-president Van den Brande heeft dit tijdens zijn inleidende uiteenzetting al uiteengezet. In paragraaf 2 wordt een expliciete opsomming gegeven van de bevoegdheden die nog tot de federale overheid behoren.

Tot daar lijkt alles in orde, maar in paragraaf 3 worden de concurrerende bevoegdheden ingevoerd, waarbij de federale overheid de mogelijkheid krijgt acties te ondernemen op de bevoegdheidsdomeinen van de gemeenschappen of gewesten. Daartoe moet een van de twee volgende voorwaarden vervuld zijn : het moet gaan om een gewest- of gemeenschapsoverstijgende actie of om een actie die verbonden is met het internationale niveau. Aangezien wetenschap en technologie bijna uitsluitend een internationaal gegeven zijn, is het voor de federale overheid niet meteen de grootste moeilijkheid om acties op dat vlak te ondernemen.

¹ De volgende documenten werden ter beschikking gesteld van de commissie en liggen ter inzage op het commissie-secretariaat: (1) een kopie van de door de heer Colson getoonde transparanten; (2) de tekst van de federale samenwerkingsakkoorden op het vlak van het wetenschapsbeleid; (3) De Speurgids en het Speurboekje Wetenschap, Technologie en Innovatie 1997; (4) Een aantal adviezen van de VRWB (betreffende het federaal impulsprogramma 'plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling', betreffende de ontwerpen tot koninklijke besluiten tot oprichting van de Federale Raad voor Wetenschapsbeleid, betreffende de Belgische en federale begroting voor wetenschapsbeleid 1997 en betreffende de Vlaamse deelname aan ruimteonderzoek in het kader van de ESA); (5) het syntheserapport van de VRWB van 1996 over de internationale onderzoeksorganisaties ;

(6) het eerste (1993) en het tweede (1997) analyserapport van de VRWB betreffende de Vlaamse deelname aan ruimteonderzoek in het kader van de ESA; (7) een overzicht van de taken van het DWTC; (8) een overzicht van de federale wetenschappelijke instellingen; (9) de begroting 1997 van het DWTC; (10) de brochure 'overzicht van de budgettaire kredieten van de federale overheid voor wetenschapsbeleid en onderzoek en ontwikkeling in de periode 1991-1996 van het DWTC; (11) een nota over het Airbus-dossier; (12) een nota over het Eureka-programma; (13) een nota over het SCK-CEN; (14) een nota over de centra voor collectief onderzoek; (15) een overzicht van de wetenschappelijke instellingen van het federale ministerie van Middenstand en Landbouw; (16) een nota van de VLIR over de universitaire ontwikkelingssamenwerking en de artsencontingentering.

2. De federale begroting voor wetenschap en technologie

Als we de begroting van het federale wetenschapsbeleid bekijken, zien we dat de Diensten voor Wetenschappelijke, Technologische en Culturele Aangelegenheden (DWTC) van de federale overheid, ongeveer 54 percent van de totale begroting die op federaal vlak voor wetenschap en technologie beschikbaar is, beheert. Het departement Landbouw neemt ongeveer 11 percent voor zijn rekening, het departement Economie 14 percent, de overige departementen minder dan 10 percent en het departement Ontwikkelingssamenwerking bijna 10 percent.

De begroting van de DWTC bestaat eigenlijk uit een deel onderwijs en cultuur en een deel wetenschapsbeleid in strikte zin. De kredieten voor het deel wetenschapsbeleid in strikte zin worden voor het grootste deel besteed aan ruimtevaartonderzoek, meer bepaald aan de Belgische deelname aan ESA, of European Space Agency. Een tweede deel van die kredieten hebben betrekking op de sector cultuur en onderwijs. Ik heb dit in kaart gebracht, omdat het niet onbelangrijk is dat ongeveer 3 miljard frank van die kredieten worden besteed aan het Fonds voor de Schoolgebouwen, vooral dan aan universitaire instellingen. Die worden dus eigenlijk ook door de federale overheid beheerd.

Bij de andere departementen die we daarnet hebben opgesomd, zien we Economische Zaken met 14 percent van het nationale budget. 1 miljard frank daarvan gaat naar de internationale research & development (R&D), een bedrag dat nagenoeg volledig aan de Belgische bijdrage aan het Centre Européen des Recherches Nucléaires (CERN) wordt besteed.

Het nationale gedeelte van de R&D wordt opgesplitst in een aantal acties, met als belangrijkste de financiering van het collectief onderzoek dat volgens een vijftig-vijftigverhouding in samenwerking tussen de federale overheid en de gewesten verloopt.

Bij de wetenschappelijke instellingen, goed voor 1,7 miljard frank, gaat iets meer dan 1,4 miljard frank naar de financiering van het SCK, het Studiecentrum voor Kernenergie in Mol. Wat landbouw betreft, zitten we nationaal op 900 miljoen frank. Ik heb het hier over het vroegere landbouwfonds van het voormalige Instituut voor de Stimulering van het Onderzoek in Landbouw en Nijverheid, het vroegere IWOLN. De kredieten uit dat landbouwkundig onderzoek werden overgeheveld naar het

bestuur Landbouwkundig Onderzoek op het departement Landbouw, alhoewel ze voor bijna 90 percent aan onderzoek door de universiteiten worden besteed en daardoor in feite technologisch onderzoek in de landbouw impliceren. Het departement Landbouw beheert ook nu nog een vrij groot aantal centra voor landbouwkundig onderzoek, gaande van de fruit- naar de veeteelt.

Volksgezondheid telt onder meer drie belangrijke posten, die ik hier toch even uitdrukkelijk wil vermelden : het IHE of Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie, het Pasteurinstituut, waar 225 miljoen frank naar toe gaat, en het BMMN, het Belgisch Mathematisch Model voor de Noordzee en het Schelde-estuarium waar ongeveer 800 miljoen frank aan wordt gependend.

Wat ontwikkelingssamenwerking betreft, zien we dat de Vlaamse interuniversitaire ontwikkelingssamenwerking en de interuniversitaire ontwikkelingsamenwerking op het vlak van de Franstalige Gemeenschap ongeveer evenveel middelen krijgen. Het bedrag dat u op deze transparant ziet, is eigenlijk wat vertekend omdat het betrekking heeft op de ordonnanceringskredieten. Wanneer men het in het licht van de vastleggingskredieten zou bekijken, dan zou men zien hoe het bedrag voor beide gemeenschappen precies gelijk is, namelijk 550 miljoen frank voor Vlaanderen en 550 miljoen frank voor Wallonië.

3. De federale wetenschappelijke instellingen

De federale overheid beschikt nog over een tiental wetenschappelijke instellingen die opgericht werden op grond van het statuut van 20 april 1965, en daarbij een heel duidelijke onderzoeksopdracht toegewezen kregen. Naast deze tien wetenschappelijke instellingen - ik zal ze hier niet allemaal opsommen - zijn er nog een aantal instituten of centra die aan deze wetenschappelijke instellingen werden toegevoegd, bijvoorbeeld het Navorsingscentrum voor Studie en Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en het Nationaal Centrum voor Wetenschappelijke en Technische Documentatie, dat aan de Koninklijke Bibliotheek werd toegevoegd. Andere belangrijke instellingen zijn het reeds vermelde SCK in Mol, het IRE of Instituut voor Radio-Elementen en het ook reeds vermelde IHE of Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie.

Al deze instellingen worden beheerd door de federale overheid. Het zijn vooral de tien eerste die wat zorgen baren, in die zin dat zij als het ware een sprookjesbestaan leiden. Ik refereer hierbij vooral aan het sprookje van de schone slaapster omdat zij

om tal van redenen in een soort lethargie zijn geraakt. De eerste reden is dat de federale overheid bijzonder weinig belang hecht aan die instellingen. Bovendien zijn hun opdrachten niet erg duidelijk omschreven en worden zij niet of nauwelijks gestimuleerd om met de Vlaamse of Waalse universiteiten samen te werken of samenwerkingsverbanden aan te gaan.

4. De federale administratie voor wetenschapsbeleid

Ik zal het dan nu even hebben over de DWTC, de Dienst voor Wetenschappelijke, Technologische en Culturele Aangelegenheden. De DWTC is de administratieve structuur die dit alles beheert. Zij werd in 1959 opgericht als een secretariaat van de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid, in uitvoering van de wet van 1959 op de organisatie van het wetenschapsbeleid in dit land.

De gouden jaren zestig lieten een verhoging van de budgetten voor wetenschap en technologie toe, en daar heeft de DWTC bijzonder goed op ingespeeld door op eigen initiatief een aantal programma's voor wetenschappelijk onderzoek te initiëren, bijvoorbeeld de geconcerteerde onderzoeksacties waarbij de overheid eigenlijk het onderzoeksbeleid van de universiteiten mee wou helpen sturen door samen met die universiteiten te overleggen welke onderzoeken met deze middelen zouden worden uitgevoerd.

De DWTC heeft een aantal jaren geleden zijn huidige naam gekregen. Vroeger sprak men van de Diensten voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid, en werd, door de toename van de middelen, de secretariaatstaak voor de Nationale Raad voor Wetenschapsbeleid eerder marginaal.

Welke zijn de formele taken van de DWTC? Ik heb enkel die taken opgesomd die rechtstreeks met het wetenschapsbeleid te maken hebben; het beheer van het Nationale Congressenpaleis en dergelijke heb ik weggelaten. Het komt erop neer dat de DWTC alle acties die de federale overheid zich inzake wetenschap en technologie voorneemt, voorbereidt en ook voor een groot gedeelte uitvoert of, als ze door andere ministeries worden uitgevoerd, coördineert. De DWTC is ook het Belgisch knooppunt van internationale organisaties en organismen.

Wat betekenen deze theoretische taken in de praktijk, waarmee houdt de DWTC zich concreet bezig? Ten eerste hebben we een aantal R&D-programma's, onderzoeks- en ontwikkelingsprogram-

ma's, lopen, waarvan het programma over duurzame ontwikkeling het belangrijkste is. Het loopt over zes jaar en ging vorig jaar van start. Het beschikt over een aanzienlijk budget.

'Interuniversitaire attractiepolen' is een programma dat zich reeds in de vierde fase bevindt en waarmee wordt gepoogd om over de taalgrensen heen samenwerking tussen de verschillende universiteiten tot stand te brengen.

Belnet is het communicatienetwerk van onderzoekers en is een mooie illustratie van hoe de federale overheid de taak van de gemeenschappen en gewesten bijna onmogelijk maakt. Belnet is immers een onderzoeksnetwerk dat werkt met een maximumcapaciteit van 2 megabyte. Deze capaciteit wordt enkel gehaald in de verbinding tussen Leuven en Brussel en tussen Brussel en Parijs. Tussen alle andere steden is de capaciteit veel geringer. De ons omringende landen, Duitsland, Nederland, Frankrijk en Groot-Brittannië, werken met snelheden van 644 megabyte. De Verenigde Staten, Japan en Canada werken reeds, of bereiden zich voor om op zeer korte termijn te werken, met snelheden van 1,2 gigabyte. De gevolgen voor de Belgische onderzoekers zijn duidelijk. Ze kunnen niet even snel en niet op dezelfde manier communiceren met hun collega's in het buitenland. Men kan zich afvragen of een verschil van één of twee seconden veel uitmaakt, maar deze verschillen worden groter als de onderzoekers van de rekencapaciteiten van het buitenland gebruik willen maken, of als ze gegevensbestanden wensen uit te wisselen.

Ik heb reeds vermeld dat ongeveer 6 miljard frank van de federale begroting aan het ruimtevaartonderzoek wordt besteed. Dit is voornamelijk bedoeld voor de Belgische bijdrage aan het European Space Agency. De VRWB heeft hieraan een aantal adviezen en analyses gewijd, waaruit blijkt dat de terugvloei van deze middelen voor Vlaanderen nog altijd zeer gering is. Er bestaan daarnaast nog een aantal projecten buiten ESA.

Het financieren van de centra van collectief onderzoek is een andere concrete taakinvulling van de DWTC. Op het kaderprogramma van de Europese Unie kom ik straks terug, maar daarin spelen deze diensten een cruciale rol, evenals in de grote wetenschappelijke installaties, zoals CERN, de European Microbiology Organisation, EMBO, de Cyclotron in Grenoble, enzovoort. Ten slotte zijn er de Belgische wetenschappelijke instellingen in het buitenland, waarvan de Academia Belgica te Rome een voorbeeld is.

De organisatie van de DWTC is vrij mooi in kaart te brengen. Ze heeft echter niet de meest doorzichtige structuur. Op het schema heb ik een aantal hokjes weggelaten die de ondersteunende diensten zouden moeten voorstellen. Het schema toont ons op welke gebieden de DWTC actief is. Dit gaat van het sociaal-economische vlak, over zeewetenschappen, biowetenschap en milieu- en energietechnologie, tot en met de duurzame ontwikkeling. Deze diensten worden bevolkt door ambtenaren. In de verschillende fasen van de staatsvorming van 1988 en 1993 werden deze ambtenaren nooit ambtshalve of op een andere manier overgeheveld.

We vergelijken even wie wat beheert. Dit is een beetje oratio pro domo, maar ik dacht dat dit in ons huis wel mocht. Op het Vlaams niveau beheren 48 ambtenaren, voornamelijk van het IWT en de administratie voor Wetenschap en Innovatie, een budget van ongeveer 15 miljard frank, terwijl de DWTC op federaal niveau ongeveer 140 ambtenaren heeft om een budget van 12 miljard frank te beheren. Het perspectief vertekent dit wel enigszins. Ik wil me niet meteen uitspreken over wat het beste is, maar men kan hieruit toch enige discrepantie concluderen.

5. De samenwerking tussen gemeenschappen, gewesten en federale overheid

Samenwerking en overleg tussen gemeenschappen en gewesten is vooral "geregeld" door drie samenwerkingsakkoorden. Het eerste akkoord heeft betrekking op de oprichting van twee commissies, namelijk een Commissie Internationale Samenwerking (CIS) en een Commissie Federale Samenwerking (CFS). Een tweede samenwerkingsakkoord behandelt de wijze waarop gemeenschappen en gewesten zullen worden betrokken in acties ten aanzien van de Europese Unie. Deze twee samenwerkingsakkoorden zijn gesloten op basis van artikel 6 bis, paragraaf 3 van de Bijzondere Wet tot Hervorming van de Instellingen. Het laatste samenwerkingsakkoord, dat eerder betrekking heeft op statistieken en documentaire gegevensbanken, is gesloten op basis van artikel 92 bis van deze bijzondere wet. Dit krijgt vorm binnen een specifieke commissie van de Commissie Federale Samenwerking, en dit gebeurt niet probleemloos.

De CIS en CFS werden opgericht in de schoot van de interministeriële conferentie voor wetenschapsbeleid. Ze worden samengesteld uit ambtenaren. Elke overheid kan vertegenwoordigers en afgevaardigden aanduiden in deze commissies. Wat is het verschil tussen vertegenwoordigers en afgevaardigden? Elke overheid kan slechts één verte-

genwoordiger aanduiden. In concreto betekent dit voor de Vlaamse overheid twee: één in haar hoedanigheid van Vlaamse Gemeenschap en één in haar hoedanigheid van Vlaams Gewest. Elke overheid kan daarentegen zoveel afgevaardigden aanduiden als ze wenst.

De functie van woordvoerder in deze commissies wordt bekleed door de officiële vertegenwoordigers. Van elke commissie wordt het voorzitterschap bij beurtrol jaarlijks waargenomen door een van de overheden. Dat zijn drie gemeenschappen, drie gewesten, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de federale overheid. Elke overheid komt dus eens om de acht jaar aan de beurt.

In de CIS zit hoe dan ook steeds één afgevaardigde van de federale minister die bevoegd is voor het buitenlands beleid. De concrete samenstelling van deze commissies is ongeveer identiek: in de CFS zetelen dezelfde mensen als in de CIS.

Wat zijn de opdrachten van deze commissies? De CIS moet het overleg organiseren tussen de staat, de gemeenschappen en de gewesten met betrekking tot internationale aangelegenheden die hun aanbelangen. Zij bereidt ook het Belgisch standpunt in internationale verbanden voor, en voornamelijk in de EU. Dit standpunt dient in de CIS in consensus tussen staat en gemeenschappen en gewesten te worden vastgesteld. Wanneer op een bepaald ogenblik en ondanks alle beroepsmogelijkheden geen consensus kan worden bereikt, dan zal de Belgische staat zich in het internationaal gremium onthouden.

De CIS en de CFS kunnen gespecialiseerde organen oprichten die specifiek zijn gericht op bepaalde deelprogramma's van het Europees kaderprogramma. In de CIS kan de afgevaardigde van de federale overheid, namelijk van de minister van Buitenlandse Zaken, een vetorecht hebben, zelfs wanneer er een consensus is tot stand gekomen tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten. Dit kan in het geval dat deze consensus strijdig zou zijn met het buitenlands beleid of in tegenspraak met de standpunten die België traditioneel in bepaalde gremia inneemt.

CFS is min of meer het spiegelbeeld van de CIS, maar dan wat de federale samenwerking betreft: ze pleegt overleg over aangelegenheden die staat, gemeenschappen en gewesten aanbelangen. Ze houdt zich voornamelijk bezig met inventaris en statistieken.

Hoe hebben deze commissies, die nu al zes jaar bestaan, gewerkt ?

Een eerste vaststelling is dat de formele conflicten in deze commissie zich uitsluitend voordeden tussen de federale overheid enerzijds en de gemeenschappen en gewesten anderzijds. De conflicten werden en worden voorgelegd aan de Interministeriële Conferentie voor Wetenschapsbeleid. Dat betekent uiteraard niet dat de gemeenschappen en gewesten in dit land het altijd eens zijn over deze materies.

Een tweede punt is dat de federale overheid een disproportionele impact heeft op de EU-vertegenwoordigingen. Ze bekleedt hetzij bij monde van de DWTC, hetzij bij monde van Buitenlandse Zaken altijd het woordvoerschap. Ze beroept zich daarbij voortdurend op het feit dat ze is betrokken bij deze materie omdat ze acties voert in uitvoering van artikel 6 bis paragraaf 3. Dat is oneigenlijk gebruik van artikel 6. De initiatieven van de federale overheid werden nooit voorgelegd in de Commissie voor Federale Samenwerking. Nochtans is dat de plaats om met de gemeenschappen en gewesten te overleggen over deze materies.

Ik stel verder vast dat de federale overheid steeds geprobeerd heeft de reikwijdte van de activiteiten van de Commissie voor Internationale Samenwerking te beperken tot de Europese Unie. Pas sinds anderhalf jaar zijn de vertegenwoordigers van gemeenschappen en gewesten erin geslaagd dit een beetje uit te breiden. Ze hebben een plaats ingenomen in de vertegenwoordigingen in het kader van de OESO. Men is er nog altijd niet in geslaagd om met de internationale onderzoeksorganisaties te praten over de bemoeienissen van de federale overheid.

De twee EU-akkoorden die ik al noemde, werden evenmin aangepast aan de recentste staatshervorming, alhoewel artikel 4 van het EU-akkoord duidelijk stipuleert dat dit had moeten gebeuren. Ik herinner me zeer levendig de discussies in de CFS waarbij het Vlaams Gewest alleen stond om de herziening van die akkoorden te bepleiten.

We kunnen er ten slotte ook niet omheen dat de federale overheid via deze commissies probeert de al gedefederaliseerde bevoegdheden op een of andere manier opnieuw te federaliseren. Dit geldt voornamelijk voor statistieken en documentaire databanken.

Hiermee wil ik mijn globale overzicht afronden, echter niet zonder enkele pijnpunten op een rij te

zetten. Daartoe behoren : het collectief onderzoek, de O&O-statistieken, het Eurekaprogramma, de Federale Raad voor Wetenschapsbeleid, het ruimtevaartonderzoek, de artsencontingentering, de optimalisatie van het menselijk potentieel aan de universiteiten, de universitaire ontwikkeling en samenwerking, de toepassing van artikel 6 bis paragraaf 3, het landbouwonderzoek, het normalisatieonderzoek, de federale wetenschappelijke instellingen. In al deze specifieke gebieden loopt de federale overheid ons ten onrechte voor de voeten. Ze maakt het in elk geval onmogelijk dat Vlaanderen of de andere gemeenschappen een coherent, integraal, comprehensief wetenschaps- en technologiebeleid kunnen voeren.

II. BESPREKING

1. De bevoegdheidsverdeling : algemeen

De heer Marc Olivier : Zou men, op basis van de eigen ervaring en van wat op het terrein gebeurt, objectief kunnen zeggen wat eigenlijk best federaal behandeld zou worden en wat men beter naar de gemeenschappen en gewesten overhevelt ?

De heer Freddy Colson : Alle wetenschappelijke onderzoeken die rechtstreeks te maken hebben met de bevoegdheden van de federale overheid, blijven uiteraard best federaal. Als men het overige op een ander bevoegdheidsniveau situeert, waarop de Vlaamse overheid geen impact heeft, riskeert men op een disfunctionele manier te werk te gaan ten aanzien van het Vlaamse beleid. Op zich is dit nog niet zo erg. Het dreigt echter ook disfunctioneel te zijn op het veld. En dat is zeer belangrijk.

Ik geef in dit verband een voorbeeld, daterend van 1989. Toen werd door de federale overheid een programma sociale wetenschappen gestart. Dit gebeurde via artikel 6 bis, paragraaf 3. Het tot stand brengen van steunpunten vormde een van de elementen van dit programma. De Vlaamse regering zei op dat moment dat ze die steunpunten niet echt zag zitten. De federale overheid heeft dit gracieus naast zich neergelegd.

Bovendien werden een aantal steunpunten opgericht rond materies die elders waren gelokaliseerd dan waar de sterke onderzoeksploegen zich in Vlaanderen bevonden. Terzake verwijs ik naar het steunpunt rond demografie. In Vlaanderen bevonden de sterke onderzoeksploegen zich aan de Vrije Universiteit Brussel en in het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies. Toch werd het steunpunt

in de Universiteit Antwerpen gelegd. Het beleid van de federale overheid was dus gewoon disfunctioneel ten aanzien van het Vlaamse beleid.

Er was ook nog een tweede reden waarom de Vlaamse regering op dat moment zei dat ze die steunpunten niet echt zag zitten. Ze koesterde toen de volgende vrees. Op het ogenblik dat dit programma zou aflopen, zouden deze steunpunten met geopende handen naar de Vlaamse regering komen, vragend om subsidies, zodat ze verder konden blijven bestaan. Dit is ook werkelijk gebeurd. Wanneer men een langetermijnbeleid wil uittekenen, moet men op dat ogenblik noodhulp organiseren voor wetenschappers.

Als volgende voorbeeld verwijs ik naar de ruimtevaart. Men kan voor of tegen ruimtevaartonderzoek zijn. Maar daarover gaat deze discussie niet. Ruimtevaartonderzoek heeft onder andere te maken met micro-elektronica, met telecommunicatie, met nieuwe materialen en dus met industriële toepassingen. Van de volgende situatie is het duidelijk dat ze niet goed kan gaan. Wanneer men op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap een industrieel beleid en een onderzoeks- en ontwikkelingsbeleid inzake industrie wil voeren, waarin voornoemde sectoren belangrijke speerpunten zijn, stelt men vast dat de federale overheid met ongeveer een soortgelijk budget kan optreden, en het Vlaams beleid op een totaal arbitraire wijze, die misschien niet op dezelfde kwaliteitscriteria is gebaseerd, kan dwarsbomen.

De heer Jos Geysels : Ik wil even een vraag ter verduidelijking stellen. Hebt u het over de federale bevoegdheden zoals ze nu volgens de bijzondere wetten zijn georganiseerd ? Of hebt u het over de federale bevoegdheden, minus degene die men eventueel nog wil defederaliseren, zoals in de discussienota ?

Ik heb ook nog een tweede vraag. Lost men alle pijnpunten op als men de redenering van onder andere minister-president Van den Brande volgt ? Die redenering luidt : laten we in het kader van de homogene bevoegdheidspakketten zoveel mogelijk naar de deelstaten brengen, behalve voor die departementen die exclusief of grotendeels behoren tot de bevoegdheid van de federatie. Er zijn immers ook gemengde onderzoeken. Ontwikkelingssamenwerking is voorlopig nog steeds een federale bevoegdheid. Als het gaat over het aspect universiteit, zit men ook gedeeltelijk met een Vlaamse bevoegdheid.

Ik herhaal mijn vragen. Ten eerste, hebt u het over de huidige bevoegdheden ? Ten tweede, lost die manier van werken alles op ?

Mevrouw Elisabeth Monard, secretaris van de VRWB : Ik verwijs naar een aanbeveling van de VRWB, daterend van 1995. Daarin werd duidelijk gesteld dat de huidige bevoegdheidsverdeling voor het wetenschapsbeleid onvoldoende transparantie biedt om als definitieve status bewaard te blijven. Er moet dus iets aan veranderen. Bovendien is de federale overheid slechts bevoegd voor een aantal bevoegdheden die expliciet worden vermeld. Toch beschikt ze over belangrijke budgetten. De VRWB is van mening dat de bevoegdheden voor wetenschapsbeleid de bevoegdheden moeten volgen van de diverse overheden.

Ik geef een voorbeeld in verband met de grote budgetten op het federale niveau die men niet altijd op een degelijke manier weet in te vullen. Ik heb het dan over het programma 'Duurzame Ontwikkeling', dat hier al werd vermeld. De VRWB heeft ook daarover een advies uitgebracht, en stelde vast dat dit eigenlijk een verlenging was van een aantal lopende programma's. Aan die programma's werden een aantal thema's gekoppeld die met federale bevoegdheden te maken hadden, en men heeft dat dan duurzame ontwikkeling genoemd, ook al wist men uiteraard dat duurzame ontwikkeling veel meer inhoudt. De VRWB had dus de indruk dat men gewoon onderwerpen heeft gezocht om de budgetten toch maar in te vullen.

De heer Paul Zeeuwts, voorzitter van het IWT : Ik geef een paar voorbeelden om verder in te gaan op de vraag van de heer Olivier. Ik wil wijzen op een niet onbelangrijke contradictie in de discussienota zelf. Ik heb het dan over het landbouwonderzoek. In de discussienota wordt expliciet gezegd dat het landbouwonderzoek zou moeten worden geregionaliseerd. Dezelfde logica wordt echter niet doorgetrokken voor de landbouwbevoegdheden. De basislogica van de nota, namelijk dat het onderzoek de hoofdmaterie moet volgen, wordt daar dus eigenlijk niet gevolgd. Men moet het ene of het andere doen. Men moet daarin dan ook maar consequent zijn. Ik wil een ander voorbeeld aanhalen, waar het moeilijker ligt. In de nota wordt gepleit voor het confederaal, of toch alleszins bicommu-nautair beheer van de nationale wetenschappelijke instellingen. Dat is niet zo evident. Het is alleszins minder evident dan voor de collectieve centra.

Voor dat collectieve onderzoek in de industriële sector, dragen de drie gewesten bij tot het ondersteunen van die centra. Het federale niveau - Eco-

nomische Zaken, meer bepaald - geeft daar nog eens geld bovenop. Dit compliceert onnodig het leven van die centra. Indien de drie gewesten gewoon zouden samenwerken, zou het veel gemakkelijker zijn. We kennen natuurlijk in grote mate de retour van de steun die we die centra geven. Dat is meetbaar. We kunnen registreren wat de Vlaamse bedrijven daar aan hebben en onze bijdrage in functie daarvan bijspijkeren.

Daarnaast zijn er de nationale instellingen, zoals het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen met zijn iguanodons en andere uitgestorven reptielen. Ik kan me moeilijk inbeelden dat men voortaan elke bezoeker daarvan gaat vragen van welke taalrol hij is, om te weten in welke mate de gemeenschappen moeten bijdragen tot het instandhouden van de instelling. Men kan wel beslissen over het opdelen van de middelen of om een bicommunautair beheer te voeren. Dat moet men op een of andere manier toch doen. De huidige raden van bestuur zijn ook bicommunautair samengesteld.

De vraag is hoe men dit uiteindelijk zal stimuleren. Zullen de twee gemeenschappen bereid zijn er bijkomende middelen aan te geven? Dat is minder evident in de dynamiek van die centra. Het is een belangrijk pijnpunt, dat moeilijker ligt bij de nationale wetenschappelijke instellingen dan bij de collectieve centra.

De heer Jef Van der Perre, secretaris-generaal van de VLIR : Ik heb geen allesomvattend antwoord op de zeer interessante vraag van de heer Olivier. Ik denk dat niemand dat zomaar heeft. De ervaring leert ons dat er echter een aantal indicaties zijn.

Een van die indicaties is dat het fout is om niet-functionele compromissen te sluiten. Aan Vlaamse zijde ervaart men bijvoorbeeld bij ontwikkelingssamenwerking druk om te allen prijze buitenlandse studenten te rekruteren, om op die manier een bepaalde politiek federaal te kunnen houden. Dat is fout. Het komt nog herhaaldelijk voor dat een of andere zijde, om een bepaald verband te kunnen aanhouden, absoluut een initiatief moet nemen. Dat is geldverspilling en beantwoordt niet aan een verantwoorde visie.

Het is eveneens fout dingen onveranderd te laten die financieel erg nadelig uitvallen voor een van de gemeenschappen. Ook dat gebeurt nog. Een voorbeeld hiervan is de contingentering van het aantal artsen, die de Vlaamse Gemeenschap erg veel nadeel zal berokkenen. Dat is niet rechtvaardig. Ontwikkelingssamenwerking valt ook erg nadelig

uit, alsof Vlaanderen een veel kleiner stuk buitenland zou moeten gebruiken dan de Franstaligen. Dit betekent niet automatisch dat men moet defederaliseren, maar het zijn toch zeer ernstige waarschuwingen.

Het is ook fout om instrumenten te boycotten vanuit louter politieke doeleinden. Bij het wetenschapsbeleid en wetenschappelijk onderzoek zijn bepaalde mechanismen ter ondersteuning van het fundamenteel onderzoek toch gedeeltelijk federaal gehouden. Waarom? Niemand weet het. Blijkbaar begrijpt iedereen dat een staatshervorming een opvolging is van stappen, die slechts geleidelijk tot een globaal goede oplossing voeren.

Een voorbeeld : een bepaald fonds ter ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek moet, niettegenstaande de duidelijke bevoegdheidsverdeling, toch voor 20 percent federaal blijven. Men zet daar dan een hele bureaucratie voor op die het hele mechanisme ontredert, en dat alles voor kleinheden.

Een laatste voorbeeld : het is zeer contraproductief, bijvoorbeeld bij ontwikkelingssamenwerking, wanneer men door de materie federaal te houden in de problemen komt voor de uitbouw van een sector. De VLIR heeft herhaaldelijk benadrukt dat de internationalisering van het hoger onderwijs in zijn geheel een nieuw en belangrijk fenomeen is. De instrumenten daarvoor zijn danig verdeeld over het federale niveau en op het niveau van gemeenschappen en gewesten. Bovendien zitten er telkens andere visies achter.

Dit betekent dat men niet kan doen wat de VLIR voorstelde, namelijk voor onze internationale wetenschappelijke samenwerking één gedecentraliseerd agentschap uitbouwen, naar buitenlands voorbeeld. Men kan de middelen niet bundelen en er geen eigen beleid op oriënteren, wat nochtans zeer belangrijk is voor de moderne ontwikkeling van ons universitair net. Elke dag ziet men in Europa dat men op een aantal terreinen niet kan meespelen door deze ongelooflijke versnippering.

De heer Robert Voorhamme : Ik neem aan dat een aantal dingen moeilijk liggen doordat er federale initiatieven worden genomen. Maar waarom zijn er dan geen Vlaamse initiatieven genomen? Voor het sociaal onderzoek zijn steunpunten ontwikkeld. In Vlaanderen is het Steunpunt Werkgelegenheid overigens overgenomen. Op dit vlak had er al eerder een Vlaams initiatief kunnen komen, vanwege de bevoegdheden die we toen al hadden. De vraag is hoe dat komt. Die vraag is ook aan de orde in

verband met Belnet. Gaat het om een probleem van Belgacom, of om een probleem van wetenschapsbeleid ? Als het om een probleem van wetenschapsbeleid gaat, een belangrijke materie, kan men zich afvragen waarom Vlaanderen terzake nog geen initiatief heeft genomen, en het initiatiefrecht aan het federale niveau laat. We moeten ook een beetje voor eigen deur vege. Men zal niet alles oplossen door de bevoegdheden over te hevelen. Dat zal niet volstaan. Men moet vaststellen dat er initiatieven zijn genomen met andere accenten dan we gewoon zijn. Maar het gaat wel om initiatieven waarop we nadien misschien een beetje jaloers zijn.

De heer Johan Sauwens : Daarbij aansluitend : zijn er onderzoeken die zowel op federaal als op gemeenschapsniveau worden uitgevoerd ? Dat laatste heb ik in verband met mobiliteitsprogramma's zelf ervaren. Ik werd toen geconfronteerd met verschillende initiatieven die erg nauw bij mekaar aansloten.

De heer Freddy Colson : Waarom wordt er op het terrein van de sociale wetenschappen op het federale, en niet op het Vlaamse niveau gewerkt ? Die werking werd op het federale niveau voorbereid in 1988, toen de op dat moment door te voeren fase van de staatshervorming nog niet echt was geïmplementeerd. Ik wil hier even herinneren aan de bijzondere wet van 1980. Daarin staat dat de gemeenschappen en de gewesten bevoegd zijn voor het toegepast wetenschappelijk onderzoek in die domeinen waarin ze exclusieve bevoegdheden hebben. De termen 'toegepast wetenschappelijk onderzoek' en 'exclusieve bevoegdheden' zijn natuurlijk erg rekbare begrippen. Men stelde wel vast dat bij de overheveling van de middelen de federale regering - toen nog : de nationale regering - een erg restrictieve interpretatie gaf, en de Vlaamse regering een eerder ruime interpretatie wou geven.

Verder denk ik dat het toenmalige tijdsgewricht enigszins verschilt van het huidige. De Vlaamse regering heeft van dit beleidsdomein een grote prioriteit gemaakt, dankzij de DIRV - de Derde Industriële Revolutie voor Vlaanderen - en de daadwerkelijk overgehevelde middelen, die voornamelijk waren bestemd voor industrieel onderzoek. We stellen vast dat vorig jaar een eerste programma humane wetenschappen is gestart, en dat de Vlaamse regering nog dit jaar een programma beleidsonderzoek laat uitvoeren. Dat komt misschien wat laat. Maar hoe dan ook is er een inhaalbeweging uitgevoerd.

Ten tweede : over Belnet wil ik het volgende zeggen. Belnet is een mooi verhaal. Reeds drie jaren geleden lag een Vlaams voorstel ter tafel om langs Vlaamse kant een upgrading door te voeren van het onderzoeksnetwerk ten behoeve van de Vlaamse universiteiten. Plots kwam toen de federale regering met een eigen programma op de proppen. Daarom stelde men toen dat men dat dan maar op zijn beloop zou laten. We stellen ondertussen wel vast dat het op papier een mooi programma was, maar dat er geen middelen werden uitgetrokken om het in de praktijk om te zetten. Zo staan in de begroting 1997 van de federale overheid zegge en schrijve 13 miljoen frank ingeschreven. Belnet - of beter : de federale overheid - speelt überhaupt niet mee in het TEN34-programma van de Europese Unie. Via dat programma wil men ervoor zorgen dat binnen enkele jaren heel Europa over capaciteiten van 1,2 gigabyte beschikt. Ik zeg wel : heel Europa - met uitzondering van het eiland België.

Er is dus in embryonale vorm een Vlaams initiatief op gang gekomen. Dat voorstel is, om het zo te zeggen, overgenomen door de federale overheid. Maar de Vlaamse overheid heeft te veel vertrouwen gehad in het federaal beleid. Ongetwijfeld zal dit de komende maanden opnieuw ter sprake komen.

De heer Robert Voorhamme : Maar technisch gesproken stond er Vlaanderen toch niets in de weg om zelf een initiatief te nemen ?

De heer Paul Zeeuwts : Het is belangrijk inzake het wetenschapsbeleid goed de tijdsdimensie voor ogen te houden. Bij de opeenvolgende stappen van de regionalisering - of van de defederalisering, zoals dat soms wordt genoemd - van de bevoegdheden moet men rekening houden met de initiatiefcapaciteiten waarover de deelregeringen toen beschikten.

Tijdens de staatshervorming van '88 was de administratieve onderbouw waarover de Vlaamse overheid beschikte, quasi nihil. Bovendien wilden de federale structuren onder geen beding mensen afstaan. Ook onze eigen instelling, het IWT, moest vanaf nul worden opgebouwd. In 1991 telde onze instelling twee mensen. Hoe kan men initiatieven nemen en kredieten en budgetten beheren, als men niet eens over een administratie beschikt ?

Nu is de situatie volledig anders. De heer Colson gaf zojuist het voorbeeld van het maatschappelijk onderzoek. Ik zat toen aan de andere kant van de barrière. Wanneer men destijds geen middelen, mensen of administratie had voor de onderbouw

maar aan de federale overheid vertelde wat ze moesten doen met hun middelen, kan dit consumptiefederalisme worden genoemd. Dat was evenmin een goede oplossing.

De Vlaamse overheid begint nu pas, in de huidige omstandigheden, middelen vrij te maken voor meer beleidsgericht onderzoek. Tot op heden had de DWTC een zeer geschikt argument om te zeggen dat het strategisch basisonderzoek met maatschappelijke finaliteit haar terrein was : de gewesten en de gemeenschappen deden toch niets. De context waarbinnen nu over ieders bevoegdheden kan worden gediscussieerd, is veel gemakkelijker geworden.

Mevrouw Christine Claus, directeur-generaal van het IWT: Daarbij aansluitend wil ik nog even terugkomen op het collectief onderzoek. Toen in 1991 hierover een beslissing werd genomen, was bij de gewesten reeds de wil en de minimale capaciteit aanwezig om dat collectief onderzoek met eigen middelen en eigen mensen te beheren.

Sinds die eerste beslissingen en de financieringswet is er geen enkele vooruitgang meer geweest. Sedert begin 1991 zitten we dus met een engagement ten opzichte van de collectieve centra om jaarlijks met vier overheden 550 miljoen frank te spenderen. Dit gebeurt met een mechanisme dat hallucinant kan worden genoemd en steeds minder heeft te maken met de voorgelegde onderzoeksprojecten. Het is zeer moeilijk om dit ongedaan te maken. Men moet immers nog afrekenen met een lobbyactiviteit om het geld niet verloren te laten gaan. Daar zou een einde aan moeten komen.

Ik heb even de cijfers van de overheidsbestedingen van 1987 tot 1997 aan de centra op een rijtje gezet. Ik stel daarbij vast dat het jaarlijks steeds moeilijker wordt om over onderzoeksprojecten tot een consensus te komen met de drie gewesten en de federale regering. Toch zitten we vast aan de te spenderen enveloppe van 550 miljoen frank.

Dit heeft als gevolg dat de federale overheid een groot deel van dat geld gebruikt voor contracten voor prenormatief onderzoek. Deze vlag dekt een zeer heterogene lading, aangezien zowat alles prenormatief wordt genoemd. De gewesten stellen vast dat het geld best niet teveel meer kan worden gebruikt voor onderzoeksprojecten, maar dat steeds meer moet worden gespendeerd aan de technologische adviseerdiensten.

Dit is eigenlijk een pervers mechanisme. Jaarlijks moet 550 miljoen frank worden gespendeerd waar-

over de gewesten en de federale overheid voorafgaandelijk een akkoord moeten hebben bereikt. Voor het kwaliteitsstreven is dit alles behalve een gunstige omgevingsfactor. Dit is een gevolg van de wet van 1988, de daaropvolgende financieringswet, en de samenwerkingsakkoorden om deze wet uit te voeren.

De heer Johan Sauwens : Vlaanderen besteedt in totaal 32 tot 33 miljard frank aan wetenschapsbeleid, dit al naargelang de interpretatie. Welk bedrag wordt op dit ogenblik nog aan onderzoek en ontwikkeling besteed op het federale vlak ?

De heer Freddy Colson : Louter aan onderzoek en ontwikkeling wordt 15 miljard frank besteed door de Vlaamse overheid. Door de federale overheid wordt 9 tot 10 miljard frank uitsluitend aan onderzoek en ontwikkeling besteed.

De heer Johan Sauwens : Als men het wetenschapsbeleid ruimer interpreteert, zijn dat ongeveer dezelfde verhoudingen.

De heer Paul Zeeuwts : Het is meer. De 9 tot 10 miljard frank hebben enkel betrekking op de DWTC. Er is 6 tot 7 miljard frank voor ruimtevaart, 2 miljard frank voor onderzoek en ontwikkeling door middel van een aantal impulsprogramma's, 2,5 miljard frank voor landbouwonderzoek, 2 miljard frank voor nucleair onderzoek en hier en daar nog wat kredieten voor onder meer de collectieve centra. Men zit dus ongeveer in de ordegrrootte van de Vlaamse cijfers.

Mevrouw Elisabeth Monard : Uit het overzicht van de kredieten voor Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) stelt men vast dat de Vlaamse Gemeenschap in 1996 20 miljard frank uitgaf en de federale overheid 18 miljard frank. Het aandeel van Vlaanderen in het totaal van de O&O-uitgaven van alle Belgische overheden samen, bedraagt 38,8 percent en dat van de federale overheid 34 percent. Dat geeft de verhouding aan. Het gaat hier wel alleen om de O&O-kredieten. De wetenschapsbeledskredieten bevatten naast de O&O-middelen ook de middelen voor Opleiding en Vorming (O&V) en voor Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening (W&T), en bedragen dus meer.

De heer Johan Sauwens : Die liggen inderdaad nog een derde hoger.

De heer Freddy Colson : Hetzelfde geldt onder meer voor de financiering van de werkingskosten van de universiteiten.

De heer Johan Sauwens : Wat is de overheersende mening in de andere gemeenschappen en gewesten en in het bijzonder in de Franstalige Gemeenschap, over een eventuele defederalisering van het wetenschapsbeleid en technologisch onderzoek ? Wordt er daarover een discussie gevoerd ? Worden er standpunten ingenomen ?

De heer Freddy Colson : Ik heb de indruk dat mijn collega's van de Franstalige Gemeenschap en het Waals Gewest de huidige situatie nog altijd zeer comfortabel vinden. De heer Van der Perre heeft het al gehad over de discrepantie in ontwikkelings-samenwerking en mevrouw Monard over het ruimtevaartonderzoek. Over het algemeen stelt men vast dat de federale kredieten voor wetenschap en technologie volledig volgens de verdeelsleutel 56 percent voor Vlaanderen en 44 percent voor de Franstalige Gemeenschap of het Waals Gewest, worden verdeeld. Dat is een stuk lager dan de verdeelsleutels waar we normaal recht op hebben. Ik denk dus dat de Franstalige Gemeenschap en het Waals Gewest geen vragende partij zijn voor een verdere defederalisering van de kredieten voor wetenschapsbeleid. Men stelt trouwens vast dat sinds de oprichting van de DWTC in 1959 alle secretarissen-generaal van het DWTC Franstaligen waren. Dat is ook niet onbelangrijk.

De heer Luk Van Nieuwenhuysen : Heeft u er een concreet idee van hoeveel miljard frank ons dat per jaar kost ?

De heer Freddy Colson : Het gaat om 4 percent van 18 miljard frank.

De heer Paul Zeeuwts : Niet helemaal. De verhoudingen voor de impulsprogramma's die vooral betrekking hebben op communautaire aangelegenheden, en de fameuze verdeelsleutel van 56 en 44 percent, zijn eigenlijk symbolisch in deze discussie. In totaal gaat het om 2 miljard frank. Men kan de verdeelsleutel onderwijs toepassen (57/43) of 1 percent meer : dan gaat het om 20 miljoen frank. Het grote gevecht moet niet daar worden gevoerd.

Het grote probleem zijn vooral de budgetten voor ruimtevaart. Daar zijn de verhoudingen scheefgetrokken. Ik moet wel zeggen dat we een uitstekende verhouding hebben met onze collega's van de DG TRE, die samen met ons op het ministerie van Economische Zaken hun zegje doen wanneer het om de collectieve centra gaat. Ze vinden het prima dat het federale niveau ruimtevaart op zijn schouders neemt.

Mevrouw Christine Claus : Het verhaal is veel positiever, als men niet over centen spreekt. Met geld koopt men natuurlijk de boter, maar in de samenwerkingsverbanden waarin wijzelf, de Waalse collega's en de Brusselse collega's moeten overleggen, is het opvallend dat er een vrij grote overeenkomst bestaat tussen de visies van de gesprekspartners. Dat geldt zowel voor het collectief onderzoek als voor de statistieken.

Zolang het federale geld beschikbaar is, ziet men natuurlijk niet graag dat het verloren gaat. Dat werkt als een rem. Ik ben blij dat men in de administraties, vooral in Wallonië, een eigen visie begint te ontwikkelen. Die visie vertoont veel overeenkomsten met de Vlaamse visie daarover. Dat is de positieve kant van de zaak.

De heer Johan Sauwens : Welk standpunt neemt de VLIR in rond de verdere defederalisering van de budgetten en bevoegdheden inzake wetenschapsbeleid ?

De heer Jef Van der Perre : De VLIR heeft over deze problematiek standpunten ingenomen ter gelegenheid van de vorige staatshervorming. Deze standpunten werden niet herroepen en blijven mijns inziens overeind.

De VLIR zou graag willen dat de pakketten van bevoegdheden consistent en homogeen zijn. De nota van minister-president Van den Brande geeft een goede omschrijving van de lacunes in het wetenschapsbeleid.

Een tweede algemene bekommernis van de VLIR was de eigen financiële verantwoordelijkheid. Dat punt valt waarschijnlijk niet onder het hoofdstuk wetenschapsbeleid van de staatshervorming. Maar het valt wel onder het algemeen hoofdstuk staatshervorming.

Daarnaast zijn er een aantal specifieke dossiers. De heer Colson heeft daar gewag van gemaakt. De dossiers die op dit ogenblik voor de VLIR het meest in het oog springen, gaan over de universitaire ontwikkelingssamenwerking. Dat pijnpunt is al vele jaren oud. De Franstalige en de Vlaamse zijde van ons land houden er een andere visie op na. De Vlamingen vinden dat men ter plaatse aan ontwikkelingssamenwerking moet doen. De Franstaligen vinden nog steeds dat men massaal studenten naar hier moet halen. Dat brengt heel wat problemen mee.

Omdat dat dossier nog steeds federaal is, is het moeilijk om een eigen visie te ontwikkelen. Men

verliest bovendien veel geld. De verhouding is 35-65. Wie geld verliest, verliest ook kansen. Deze bevoegdheid sluit tevens rechtstreeks aan bij een bevoegdheid die reeds is toegewezen aan de gemeenschappen, namelijk onderwijs. Toch blijft het dossier universitaire ontwikkelingssamenwerking nog steeds hangen op federaal niveau. Dit dossier vormt een pijnpunt.

Er zijn nog meer pijnpunten. Er zijn plannen in uitvoering inzake de contingentering van het aantal artsen. De federale oplossing die in de maak is, zal voor aanzienlijke nadelen aan Vlaamse kant zorgen.

2. De federale wetenschappelijke instellingen

De heer Robert Voorhamme : De argumentatie over de homogene bevoegdheidspakketten gaat natuurlijk uitstekend op voor de materie van het wetenschapsbeleid. Maar dan blijft er natuurlijk nog de realiteit van die federale wetenschappelijke instellingen over. Daar ligt het knelpunt. We moeten daarop een beter zicht verwerven. De heer Colson heeft gezegd dat die federale wetenschappelijke instellingen een soort van Doornroosjes zijn, die een eerder sluimerend bestaan leiden. Maar bovendien is er het probleem van de samenwerking met de universiteiten. Daarover had ik graag wat meer uitleg gekregen.

Verder had ik graag wat meer informatie over die federale wetenschappelijke instellingen. We moeten dat lijstje eens overlopen. Ik geloof niet dat we ze allemaal over eenzelfde kam kunnen scheren. En ik geloof niet dat het voor Vlaanderen echt nodig is dat die federale wetenschappelijke instellingen in één beweging zouden worden overgeheveld. Dit panel lijkt me uitstekend geplaatst om op die vraag te antwoorden.

De heer Freddy Colson : Men kan niet algemeen zeggen dat er iets moet gebeuren met de federale wetenschappelijke instellingen. Een confederaal beheer van het KMI zal het weer in de hoofdstad van Vlaanderen niet veranderen.

Het is wel belangrijk om na te gaan waar die instellingen zich mee bezighouden. De laatste 20 jaren werd geen enkele van deze federale instellingen doorgelicht met betrekking tot de inhoud, kwaliteit, doeltreffendheid of relevantie van hun werk. Voordat een beslissing wordt genomen over de federale instellingen, moet elke instelling worden doorgelicht. Afhankelijk van de resultaten van de doorlichting, is het mogelijk om een aantal van deze instellingen af te schaffen.

Aan Vlaamse kant hebben wij voor twee jaar, samen met het IWT en de GIMV, IMEC doorgelicht, dit ter voorbereiding van de verlenging van de beheersovereenkomst. Aan Vlaamse kant gaan we dus werkelijk de prestaties van onze wetenschappelijke instellingen na. In Vlaanderen vallen vijf wetenschappelijke instellingen onder het statuut 65. Deze worden momenteel doorgelicht, dit om te bekijken in welke mate hun opdracht die soms tien tot twintig jaar geleden werd vastgesteld, nog beantwoordt aan de huidige realiteit.

We stellen vast dat deze tien instellingen nooit werden doorgelicht. Tien jaar geleden heeft de federale regering wel inspanningen geleverd om de samenwerking tussen deze instellingen en de universiteiten te bevorderen. In 1987 of 1988 werd er een federaal programma opgestart voor samenwerking tussen de wetenschappelijke instellingen en de universiteiten. Aan dit programma werd de fenomenale som van 100 miljoen frank besteed. Dit werd over drie jaar gespreid. Hiermee werden projecten van gemiddeld 3 tot 3,5 miljoen frank gefinancierd. Dit is natuurlijk niet de wijze waarop men de samenwerking tussen wetenschappelijke instellingen en universiteiten zal bevorderen. Het effect werd niet onderzocht, maar het zal niet groot zijn geweest.

Wanneer u me vraagt welke van die instellingen confederaal moeten worden beheerd, welke moeten worden afgeschaft en welke men eventueel kan opsplitsen, dan kan ik daar geen zinnig antwoord op geven. We moeten deze instellingen geval per geval bekijken en zo samen met de federale overheid een beslissing trachten te nemen. Een algemene beslissing voor alle instellingen samen is onmogelijk. Dan loopt men immers het risico sommige ervan nog voor een aantal jaren in een situatie van lethargie te bestendigen.

De heer Johan Sauwens : Over welke budgetten beschikken deze wetenschappelijke instellingen ? Hoeveel personen worden er tewerkgesteld ?

De heer Freddy Colson : Het gaat over ongeveer 2 miljard frank voor alle instellingen samen. Van het aantal personeelsleden heb ik geen flauw idee.

De heer Johan Sauwens : Dat zal waarschijnlijk de belangrijkste kostenfactor zijn.

De heer Freddy Colson : Dat klopt.

De heer Paul Zeeuwts : Verschillende modellen zijn mogelijk. De Duitsers zijn zeer inventief en het zou dan ook interessant zijn om te kijken hoe zij

hun onderzoekinstellingen financieren. Vaak is er een combinatie van financiering door de Bund en de Länder. Alhoewel de vergelijking niet volledig opgaat, geldt hetzelfde voor de sector van het industrieel onderzoek. Wanneer er in vormen van co-financiering wordt voorzien, kunnen deze tot interacties leiden van die instellingen met de universitaire wereld.

Als men ervoor kan zorgen dat dergelijke instellingen en de verschillende bevoegdheidsniveaus belang hebben bij een co-financieringsformule, dan kan men zeker samenwerkingsvormen vinden. Een dergelijke samenwerking is wellicht veel beter, en misschien kan men zo meer eisen formuleren voor de doelmatigheid van de bestede middelen.

De heer Jos Geysels : Ik denk dat een organisatie zoals het SCK, stricto sensu niet beantwoordt aan het statuut van 20 april 1965. Deze instelling doet echter ook aan onderzoek. Stricto sensu behoort deze instelling dus niet tot deze lijst. Wat geldt voor het SCK, geldt wellicht ook in andere, door mij minder gekende sectoren. Ik meen dus dat deze lijst correct is wat de definiëring betreft.

De heer Paul Zeeuwts : Er zijn nog andere instellingen, zoals het IHE en het SCK. Als men het SCK wil overnemen, dan moet men ook de bevoegdheid voor de nucleaire brandstofcyclus overnemen.

De heer Jos Geysels : Ik heb niet gezegd dat ik ze wil overnemen. Zoiets hoor ik hier trouwens nooit, maar dat is een ander debat. Dat vraagt immers een splitsing van het nucleair afval.

Hier wordt een interessante discussie gevoerd. Men wil instellingen doorlichten, om ze daarna misschien af te schaffen. We kunnen dat misschien wel wensen, maar dat geldt misschien ook nog voor anderen.

De heer Robert Voorhamme : Er is een zekere lethargie : een aantal instellingen zijn niet of onvoldoende doorgelicht. Wat zijn echter specifiek de hinderpalen voor de samenwerking met de universiteiten ?

De heer Freddy Colson : Geen enkel wettelijk bezwaar staat de samenwerking tussen deze instellingen en de universiteiten in de weg. Een instituut zoals het BIRA, het Belgisch Instituut voor Ruimte-Aëronomie, werkt bijvoorbeeld daadwerkelijk samen met een aantal universiteiten.

Ik stel vast dat dit nog niet algemeen gebeurt. Mijn persoonlijke mening - en ik voeg er meteen aan toe dat het louter om een aanvoelen gaat - is dat de universiteiten weinig boodschap hebben aan samenwerking met een aantal van die instellingen, omdat daar onvoldoende wetenschappelijk potentieel aanwezig is. Ik wil alle instellingen zeker niet over dezelfde kam scheren, maar een aantal ervan hebben ook geen boodschap aan een samenwerking met de universiteiten.

De heer Johan Sauwens : Met betrekking tot die federale wetenschappelijke instellingen is zeer duidelijk naar voren gekomen dat elke instelling een verhaal op zich is. Zo is er bijvoorbeeld het KIK, het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium. Deze instelling werkt zeer veel samen met ons Vlaams bestuur voor Monumenten en Landschappen. Zo werden zeer veel Vlaamse beelden gerestaureerd in dit instituut. Het algemeen probleem daar, net als in een aantal andere instellingen, is het gebrek aan middelen, een strategische visie en een beleid. Ze staan geparkeerd in de zijstraat van de huidige federale structuren. Ze zijn meestal gebonden aan de marge van de bevoegde minister. Er is geen centraal sturende eenheid.

Elk verhaal is boeiend genoeg om het eens door te nemen. Het trauma van de splitsing van de universitaire bibliotheek van Leuven speelt ook een rol in deze dossiers.

3. De effecten van het wetenschapsbeleid en het meten daarvan

De heer Marc Olivier : Er wordt gesproken over een hoop statistieken. In Vlaanderen klaagt men over de beschikbaarheid van eigen statistieken. Moet men zich altijd tevreden stellen met die van het NIS ? In hoeverre is het mogelijk om op regionaal vlak statistieken op te maken ?

Mevrouw Christine Claus : Ik geloof dat er inderdaad al belangrijke inspanningen zijn geleverd. Er zijn al tweemaal enquêtes gedaan bij de eigen instellingen en bedrijven in Vlaanderen om dat statistisch materiaal te verzamelen. In principe beschikt Vlaanderen over cijfermateriaal. Dat moet nog wel worden verwerkt. Bovendien zitten er, zoals u weet, nog methodologische aspecten aan vast. Het probleem is echter dat we voor Vlaanderen wel cijfers bezitten, maar dat we er niet in slagen om daarover, in samenspraak met het federaal niveau, een consensus te bereiken om ze ook voor België te laten integreren voor de OESO en de Eurostat.

We zitten vast aan de uitvoering van een samenwerkingsakkoord dat op zich goed is. Maar de manier waarop dat akkoord wordt geïmplementeerd en waarop het administratief wordt behandeld en geïnterpreteerd vanuit de federale administratie Wetenschapsbeleid, maakt dat we die cijfers niet kunnen bekrachtigen. We kunnen ze niet als dusdanig op het federale en het internationale niveau laten aanvaarden als cijfers voor België. Dit sleept nu al meerdere jaren aan, waardoor men er niet in slaagt die zaken op een werkbare manier te integreren.

De cijfers zijn wel beschikbaar. Voor Vlaanderen wensen we ze in september te publiceren, zodat ze ten minste voor wat het noorden betreft op een bevattelijke manier kunnen worden verspreid.

Er bestaat trouwens een goed samenwerkingsakkoord. Daar ontbreekt het ons niet aan. Er moet zelfs niets aan worden gewijzigd. Er wordt zelfs expliciet in voorzien dat de gewesten of de gemeenschappen bevoegd zijn voor het verzamelen van het statistisch materiaal over de aangelegenheden waarvoor ze verantwoordelijk zijn. Voor onderzoek in industrieën en aan universiteiten is er geen enkel probleem opdat de gewesten of de gemeenschappen zelf zouden overgaan tot de verzameling en interpretatie van hun eigen statistisch materiaal.

De heer Herman Candries : De vraag van de heer Olivier gaat over het meetvermogen. Tussen Vlaanderen en Wallonië bestaat een groot verschil in de cultuur van industrie en onderzoek. Voor het invullen van projecten hebben we, zeker als dit met overheidsgeld kan, dikwijls te maken met het kleven van etiketten. Ik probeer me te verduidelijken. Voor heel wat wetenschappelijke programma's die worden binnengerijfd, huurt men buitenlandse wetenschappelijke teams in. Heel wat wetenschappelijk werk wordt niet gedaan waar het geboekt wordt. Dit geldt zowel op industrieel als op wetenschappelijk vlak.

Alhoewel ik niet weet hoe dit moet worden gerealiseerd, zou ik dus willen pleiten om op dit vlak te zoeken naar verhoogde meetkansen. Kunnen we bijvoorbeeld toegevoegde waarde of tewerkstelling meten ? Hoe kunnen we eigenlijk achterhalen of bepaalde programma's schijnprogramma's zijn ? Dat is wat ik bedoel met het kleven van etiketten.

De heer Paul Zeeuwts : Ik weet niet of we volledig op dezelfde golflengte zitten. Het is wel zo dat we onder meer binnen het IWT (het Vlaams Technologie Observatorium) meer aandacht besteden aan

de meer klassieke statistieken van het type : hoeveel onderzoeken en ontwikkelingen zijn er, hoe verhoudt zich dat tot het Bruto Nationaal Product en hoe kan men dat vergelijken met wat er in het buitenland gebeurt ?

We willen echter ook wat meer zicht krijgen op het zogenoemde Vlaams innovatiesysteem. We kijken daar onder meer naar relaties tussen het belang van innovatie, onderzoek en ontwikkeling enerzijds en werkgelegenheid anderzijds. Die aspecten staan zeker bovenaan de ranglijst bij het soort analyses die we willen maken, zoals trouwens ook die voor de human resources. We wensen in het kielzog van wat er internationaal gebeurt, heel wat verder te gaan met de inzichten dan tot nu toe traditioneel op federaal gebied gebeurde.

We voelen de behoefte om de eigen dynamiek van het innovatiesysteem veel beter te doorgronden, om ook betere antwoorden te geven over onze efficiëntie en effectiviteit bij het inzetten van de middelen, en om een doelmatigheidsanalyse te maken.

De heer Herman Candries : Dat zou ons dan ook toelaten troeven op tafel te leggen als men discussieert over reële noden en de reden van het bestaan van verdeelsleutels enzovoort. Op dit ogenblik wordt elk inzicht dat men via het Vlaams Technologie Observatorium probeert te verwerken, op federaal vlak eigenlijk juist niet nagestreefd.

De heer Johan Sauwens : Ook de relatie tussen onderwijs en economie is niet onbelangrijk. We spreken nu met mensen die het vooral met dat federale niveau wat moeilijk hebben. We moeten oog hebben voor het belang van dit onderzoek en het hele wetenschapsbeleid voor ons onderwijs, de universiteiten en het eigen economisch beleid dat zowel Vlaanderen als Wallonië wensen uit te bouwen. Het is vooral die relatie die de minister-president en de regering heeft aangezet tot een confederale opstelling in dit dossier.

De heer Freddy Colson : Het grote probleem om op deze vraag te kunnen antwoorden, is dat hier geen cijfers op gekleefd kunnen worden. Dit is trouwens een probleem waar wij elk jaar opnieuw mee worden geconfronteerd bij de motivering van de begrotingsvoorstellen waarbij we de doelmatigheden die we met de voorstellen wensen te genereren, naar voren moeten brengen. Op het gebied van wetenschap en technologie is dat echter niet eenvoudig. Wat we wel zeker weten, is dat het niet-investeren in wetenschap en technologie, als gevolg heeft dat we erop achteruit zullen gaan. Regelma-

tig vergelijkt men daarom de OESO-statistieken en de investeringen in O&O, gerelateerd aan het bruto binnenlands product.

De heer Paul Zeeuwts : Ik zou graag nog twee cijfers geven om de economische kant van het gebeuren wat te accentueren.

Ten eerste is uit internationale studies gebleken dat de maatschappelijke return - wat ik zou omschrijven als het uiteindelijke rendement van investeringen in onderzoek en ontwikkeling - ongeveer 50 tot 60 percent bedraagt. In de studies heeft men het hier over de social internal rate of return, dankzij zogenaamde 'spillovers' van het onderzoek. De private internal rate of return daarentegen zou tussen de 20 en de 25 percent liggen. Het economisch belang van dat soort investeringen is dus zeer groot.

Ten tweede hebben OESO-analyses onder meer gewezen op het feit dat innovatie in de ruime betekenis - dus niet alleen in de betekenis van onderzoek & ontwikkeling - eigenlijk de verklaringfactor vormt voor de helft van de economische groei in de industrielanden, dit over een lange tijdspanne bekeken. Dit toont het relatieve belang aan van dit soort discussies.

De heer Jef Van der Perre : De sector van het wetenschapsbeleid is op zichzelf financieel geen uiterst omvangrijke sector. Het belang van de sector ligt niet in het volume van de middelen die erin worden geïnvesteerd, maar in de rol die hij in de toekomst van onze samenleving zal vervullen.

We moeten de nadelen die we ondergaan, bestuderen. Mochten we de tijd krijgen om de cijfers te vergelijken, dan vermoed ik dat we op federaal vlak een paar miljard frank verliezen. Alleen al de sector van de universitaire ontwikkelings samenwerking verliest per jaar op een globaal budget van vier miljard frank, een half miljard frank. Bereken maar eens wat de gevolgen zijn voor het uitsturen van jonge afgestudeerden naar het buitenland. Dit feit alleen al reduceert het aantal kansen aanzienlijk. Daarom wil ik ervoor pleiten de betekenis van het probleem niet te onderschatten.

Wij signaleren hier nu problemen. Het zou ook andersom kunnen. We kunnen ook eens bekijken welke de positieve effecten zijn van de jongste staatshervorming voor Vlaanderen. Iedereen is het vermoedelijk met mij eens als ik zeg dat die gevolgen erg positief zijn. Met de hier aangehaalde problemen zijn relatief kleine bedragen gemoeid, maar we mogen zeker niet uit het oog verliezen dat ze

van kapitaal belang zijn voor de toekomstige ontwikkeling van de samenleving.

4. De deelname aan internationale wetenschappelijke programma's

De heer Johan Sauwens : Is het gevolg van de pijnpunten in federaal België niet dat we niet kunnen deelnemen aan een aantal internationale programma's ? Dreigen we niet een aantal kredieten te verliezen door de vertraging die de interne conflicten meebrengen ? Kunt u daar enkele voorbeelden van geven ?

De heer Paul Zeeuwts : Normalisatie is bijvoorbeeld nog altijd een federale materie. Het onderzoek daaromtrent wordt ook door de DWTC gevoerd. Het komt echter ook zeer dicht bij industrieel onderzoek. Uiteindelijk komt men met een federale materie vaak dicht bij de bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten. Men claimt dan dat men geen akkoord nodig heeft, aangezien het om een zuiver federale materie gaat.

U spreekt over internationale programma's. De mensen van de VRWB hebben daar recent een advies over gegeven. Ruimtevaart is zeker een van de meest controversiële dossiers. Daar zijn de verhoudingen in de grote middelen erg ongelijk, namelijk één derde voor Vlaanderen tegen twee derden voor Wallonië en Brussel. Dit jaar gaat er 7 miljard frank naar de ESA . Vorig jaar was dat 6 miljard frank. Dat is niet evident voor onze eigen Vlaamse bedrijven. Ik zal het u even duiden.

U moet die 6 en 7 miljard frank vergelijken met de middelen die de drie gewesten besteden aan steun aan industrieel onderzoek, alle andere sectoren inclus. Laat ons de eigen cijfers nemen : het IWT besteedde in 1996 zowat 2,5 miljard frank aan steun aan bedrijven. Het Vlaamse aandeel van het ruimtevaartbudget van 6 miljard frank bedraagt zoals gezegd één derde, dus 2 miljard frank. Dus gaat er 2 miljard frank naar ruimtevaart en 2,5 miljard frank naar de rest van de industrie.

Als die middelen worden geregionaliseerd - wat gemakkelijk te organiseren is - dan komt die wanverhouding natuurlijk in het vizier. Er zal veel meer druk zijn om die bedragen naar beneden te halen, dan wanneer we die middelen federaal houden. Bij de Walen zou het nog veel erger zijn. Daar zijn de verhoudingen helemaal absurd. Het is niet te verwonderen dat mensen uit de Vlaamse sector niet zo enthousiast zijn om dit soort kredieten te regionaliseren.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Ik wou nog even terugkomen op de uiteenzetting van de heer Colson die gezegd heeft dat bij de vertegenwoordiging op Europese en internationale fora een advies geformuleerd moet worden door de Commissie voor Internationale Samenwerking, en dat het uitblijven van een consensus daar tot een onthouding leidt. Wat is de impact hiervan ? Wat betekent dat concreet op de Europese en internationale fora ? Hebben we daar dan nog iets te zeggen ?

De heer Freddy Colson : In vrijwel 99 percent van de gevallen komt men in de Commissie voor Internationale Samenwerking wel tot een consensus. Consensus en compromis zijn termen die niet dezelfde lading dekken, maar wel vaak voor dezelfde inhoud worden gebruikt.

Belangrijker is hoe het proces verloopt. Als een internationale actie, voornamelijk een EU-actie, plaatsvindt, dan is de eerste taak van de commissie het vaststellen van de betrokken overheden, gegeven de materie. Over het algemeen zijn dit de gemeenschappen of de gewesten. Dit is niet steeds zo binair, want telkens kruipt de federale overheid hier tussen door middel van het internationaal aspect. Het gevolg is dat de delegaties, zelfs die in consensus, beperkt zijn tot het aantal mensen die mee kunnen gaan. Ambtenaren gaan niet steeds op reis, want de meeste vergaderingen vinden in Brussel plaats. Belangrijk is dat in de wandelgangen veel meer en veel vruchtbaarder contacten worden gelegd dan tijdens de officiële vergaderingen. Telkens de federale overheid aanwezig is wordt aan een vertegenwoordiger van de gemeenschappen of gewesten de mogelijkheid tot wandelgangcontacten ontnomen.

Ten tweede is men afhankelijk van het comité en vooral afhankelijk van personen. Als de federale overheid de rol speelt van vertegenwoordiger en woordvoerder, dan kunnen de vertegenwoordigers van gemeenschappen en gewesten nauwelijks aan het woord komen. Anderzijds kan er ook een zeer collegiale samenwerking bestaan tussen de vertegenwoordigers van België, zodat iedereen zijn zegje kan doen.

Ten derde komt het compromis dikwijls gezagsgetrouw aan de Europese Unie tot stand. Wat wetenschap en technologie betreft, is er een beleidslijn van de federale overheid om niet te veel kritiek te hebben op de plannen van de Europese Unie. Het compromis weerspiegelt deze houding. De gemeenschappen en gewesten willen dikwijls collectief veel klaardere en duidelijkere standpunten innemen, maar die worden door de federale overheid afgezwakt. De federale overheid kan dit,

omdat in de akkoorden in een vetorecht is voorzien voor de afgevaardigde van de minister van Buitenlandse Zaken. Niemand heeft er belang bij om zonder standpunt naar een internationale vergadering te gaan en zich er te moeten onthouden. Zelfs een afgezwakt standpunt is volgens ons beter dan geen standpunt. Ik herinner me geen enkel voorbeeld waar België zonder standpunt naar een vergadering is getrokken.

De heer Robert Voorhamme : Wat u eigenlijk bedoelt is dat de federale overheid een soort derde staat is in de federatie, en niet de vertolker van de mening die bij alle gemeenschappen en gewesten bestaat. Logischerwijze zou men verwachten dat de federale overheid de consensus zou overnemen. Dit is dus niet het geval. Uit uw uiteenzetting concludeer ik dat de federale overheid hierbij een afzonderlijke staat vormt.

De heer Freddy Colson : Dat klopt, de federale overheid speelt de rol van schoonmoeder. Ik heb niets tegen schoonmoeders en denk dat er zeer veel goeie bestaan, maar hier heb ik het over de schoonmoeders in de negatieve betekenis van het woord.

Bij de voorbereiding van het vierde kaderprogramma - het vorige -, brachten de gemeenschappen en gewesten zeer duidelijke stellingen naar voren over hoe het kaderprogramma er zou moeten uitzien, niet inhoudelijk maar wat een aantal specifieke, generieke punten van het kaderprogramma betrof. Deze meningen werden niet gedeeld door de federale overheid. Toen mevrouw Cresson een aantal jaar geleden met het idee van de task forces aan kwam dragen, waren de gemeenschappen en gewesten daar ook niet erg enthousiast over, maar de federale overheid vond dat mevrouw Cresson enigszins moest worden ontzien. Het gezamenlijk standpunt van de gemeenschappen en gewesten in de Commissie voor Internationale Samenwerking werd onder invloed en onder druk van de federale overheid afgezwakt. Men kan zich inderdaad afvragen wiens standpunt de federale overheid er heeft verdedigd.

Mevrouw Cecile Verwimp-Sillis : Hoe ziet u dit bij een eventuele verdere federalisering van het wetenschapsbeleid evolueren ? Hoe zal de vertegenwoordiging op Europees niveau er dan uitzien ?

De heer Freddy Colson : Ik stel vast dat in een aantal comités de federale overheid niet meer is vertegenwoordigd. De gemeenschappen en gewesten zijn er alleen in vertegenwoordigd en komen zeer makkelijk tot een overeenstemming. Zoals daarnet

werd gezegd, ziet men heel snel in, als er geen geld mee is gemoeid, dat men dezelfde ideeën, objectieven en middelen nastreeft. Gemeenschappen en gewesten kunnen na 17 jaar op een volwassen manier met elkaar omgaan en bepalen wat men in een internationaal forum naar voren zal brengen. Dit is volgens mij geen enkel probleem meer. Een derde macht die daartussen komt, werkt enkel verlamdend en vervlakkend.

De heer Paul Zeeuwts : Ik zal hiervan een recent voorbeeld geven. Eureka is buiten het Europees kaderprogramma tot stand gekomen. Het werd bij de staatsvorming volledig als regionale materie beschouwd. Dit is een zeer bottom-up-benadering van steun aan een onderzoek dat relatief dicht bij de markt is, want Europa heeft daarvoor geen middelen. Alle middelen werden dus geregionaliseerd. Het zijn alleen de gewesten die projecten steunen in hun eigen regio. De federale overheid vond het nochtans nodig op het moment van het Belgisch voorzitterschap plots 100 miljoen frank vrij te maken voor de deelname en de hele show daar rond. Het federale niveau bepaalde sterk de agenda's van de verdere politieke discussie tijdens het jaar van het voorzitterschap van België.

De gewesten beschikten over relatief weinig ruimte om politieke signalen te geven. Er werden ook federale sensibiliseringsacties gevoerd voor de programma's bij bedrijven en onderzoeksinstituten. Een zeker bureaucratisch eigenbelang of belang van de instelling ontstond in het kielzog van de idee om woordvoerder van België te zijn. De driekleur stond voorop, zelfs in materies die bij de staatsvorming als gewestelijk werden beschouwd. De mogelijkheid van de gewesten om in gezamenlijk overleg hun stem te laten horen, werd hier geïsurpeerd.

Onze contacten met soortgelijke gewestelijke administraties lopen zeer gemakkelijk, zeker wat betreft stellingnames tegenover het internationale niveau. Ze gebeuren gemakkelijker onderling dan met het federale niveau.

De verslaggever,

Etienne
VAN VAERENBERGH

De voorzitter,

Johan SAUWENS
